

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

สมุนไพรทั้งของไทยและต่างประเทศกำลังเป็นที่สนใจและเป็นทางเลือกใหม่ของบุคคลที่ต้องการสารจากธรรมชาติในการเสริมสุขภาพและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งในองค์การแพทย์ของไทยเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบค้นวิธีการที่น่าเอาประโยชน์พืชพันธุ์จากแหล่งธรรมชาติ จุดประสงค์ไม่ใช่เพียงเพื่อรักษาโรคเท่านั้น แต่ยังเป็นการป้องกันโรคและเสริมสุขภาพด้วย โดยกลมกลืนไปวิถีชีวิตและการรับประทานอาหารในชีวิตประจำวัน สามารถจําแนกประโยชน์ของการใช้สมุนไพรได้ 3 ประการ¹ คือ

1. ทำให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง ตัวอย่างเช่น ยาสมุนไพรทางภาคอีสาน เป็นการต้มรากไม้และใบของพืชชนิดต่างๆที่เก็บได้จากป่ามากินเป็นประจำเพื่อบำรุงให้ร่างกายแข็งแรง
2. ป้องกันโรคบางอย่างที่จะเกิดขึ้น เช่น ในหน้าหนาวคนไทยจะเก็บดอกแคมาแกงส้มซึ่งจะช่วยป้องกันโรคไข้หวัดที่มักจะเป็นในหน้าหนาว
3. ทำให้ร่างกายหายจากความเจ็บป่วยและฟื้นฟูสภาพ ได้แก่สมุนไพรในการรักษาโรค

ต่อมาได้มีการส่งเสริมและรับเอาวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่เข้ามา ทำให้พืชสมุนไพรไม่ได้รับการส่งเสริมการใช้จากภาครัฐมานาน ทั้งๆที่มีการใช้ในระดับชาวบ้านแต่มีขอบเขตจำกัดและแพร่กระจายอยู่ในวงแคบ นับวันจะสูญหายไปจากสังคมไทย ในระดับชุมชนเองก็ยังคงการเรียนรู้และถ่ายทอด การพัฒนาสมุนไพรไทยจึงต้องชะงักไป แม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐเริ่มเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาพืชสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติเพื่อลดการนำเข้ายาและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากต่างประเทศที่มีแนวโน้มสูงขึ้น (ข้อมูลจากตารางที่ 1) แต่การพัฒนาก็เป็นไปอย่างช้าๆ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น จีน เกาหลี ให้ความสำคัญควบคู่กับวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและวิจัยผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรเกี่ยวกับประโยชน์และจัดทำในรูปแบบต่างๆ จัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตัวอย่างเช่นในปี พ.ศ. 2541 ประเทศเกาหลีได้ส่งออกโสมประมาณ 5,000-6,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งงกงมียอดส่งออกสมุนไพร 17,000 ล้าน

¹ ฝ่ายวิชาการ. “สมุนไพรคุณค่าจากป่าที่ถูกลืม” วารสารFeature Magazine. ปีที่ 8 ม.ค.- มี.ค. 2536 หน้า 9

ดอลลาร์สหรัฐ² ส่วนประเทศไทยส่งออกในปี พ.ศ.2541 ได้เพียง 17.23 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 654.9 ล้านบาท (ข้อมูลจากตารางที่ 1) ทั้งนี้สิ้นปีของประเทศไทยมีความหลากหลายของสมุนไพรเกือบ 300,000 ชนิด

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสมุนไพรและเวชภัณฑ์ปี พ.ศ. 2538-2541

รายการ	2538	2539	2540	2541
	มูลค่า (ล้านบาท)	มูลค่า (ล้านบาท)	มูลค่า (ล้านบาท)	มูลค่า (ล้านบาท)
การส่งออก				
สมุนไพร	110.4	123.4	114.7	209.60
สารสกัดจากสมุนไพร	224.7	225.5	303.5	445.3
รวมมูลค่า	335.1	348.9	418.2	654.9
การนำเข้า				
ยารักษาโรค	5,502.4	6,505.8	8,580.5	6,938.1
วิตามินและโฮโมน	2,233.7	2,062.4	2,110.8	2,225.2
อื่นๆ	3,998.3	4,289.8	5,293.7	4,940.5
รวมมูลค่า	11,734.4	12,858.0	15,985.0	14,103.8

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรมีมากกว่าการใช้สารเคมีในการรักษาของการแพทย์แผนใหม่ที่มีพื้นฐานความคิดว่าคนเป็นโรคเนื่องมาจากเชื้อโรคร้ายหรือสิ่งมีชีวิตแปลกปลอมได้เข้าสู่ร่างกาย จึงมุ่งที่การหาเชื้อที่เป็นต้นเหตุของโรคแต่ละอย่าง และหาตัวยาสารเคมีหรือวิธีที่จะกำจัดเชื้อโรคเหล่านั้น กระบวนการผลิตยาแผนใหม่เริ่มต้นจากการสังเคราะห์สารเคมีและการทดลองในห้องปฏิบัติการจนมั่นใจแล้วจึงนำมาทดสอบกับคนจำนวนหนึ่ง³ ก่อนที่จะนำมาผลิตทางการค้าและขายให้คนทั่วไปใช้ ฤทธิ์ของตัวยาแผนใหม่มุ่งที่การกำจัดเชื้อโรค ไม่มีจุดประสงค์เพื่อบำรุงสุขภาพฟื้นฟูร่างกายให้แข็งแรงเพื่อต่อสู้กับเชื้อโรคเหมือนอย่างสมุนไพร ในปัจจุบันพบว่ายาแผนใหม่หลายชนิดมักมีผลข้างเคียงต่อร่างกายของผู้ใช้ด้วย ตัวอย่างเช่นโรคกระเพาะ ที่มียาแผน

² วันเฉลิม จันทรากุล .จะประชุมทรัพย์สินธุรกิจสมุนไพรไทย .กรุงเทพฯ : ไทย-ยูโร โปรเจกต์ , 2542 หน้า 20

³ ฝ่ายวิชาการ. “สมุนไพรคุณค่าจากป่าที่ถูกลืม” วารสารFeature Magazine. ปีที่ 8 ม.ค.- มี.ค. 2536 หน้า 9

ปัจจุบันใหม่ๆออกมาหลายชนิด สามารถรักษาโรคกระเพาะได้จริง แต่มีอาการข้างเคียงต่อดับหรือต่อการหลั่งฮอร์โมนของร่างกาย ในขณะที่สมุนไพรต้นเป้าน้อยของไทย พบว่าเป็นยารักษาโรคกระเพาะที่ดีมาก เพราะไม่มีผลกระทบบ้างเคียงใดๆต่อร่างกาย⁴ นอกจากนี้ สมุนไพรยังเป็นความหวังในการรักษาโรคร้ายที่แพทย์แผนใหม่ยังรักษาไม่หายและยาเคมีที่ใช้มีอาการข้างเคียงมาก อย่างเช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น

จากข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าจากสารเคมีของการแพทย์แผนใหม่ ทำให้บริษัทยาข้ามชาติพยายามแสวงหาประโยชน์จากผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรของประเทศที่มีความหลากหลายของพันธุ์พืชสูง โดยวิธีทำให้ประเทศต่างๆ ต้องยอมรับและบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เช่น สิทธิบัตรยา และต้องปรับแก้ไขกฎหมายภายในประเทศเพื่อรองรับมาตรการการค้าเสรี ซึ่งบริษัทยาข้ามชาติมีศักยภาพในการวิจัยสูงกว่า เมื่อวิจัยได้ผลิตภัณฑ์ก็จะจดสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตน ปัญหาด้านงานวิจัยของไทยต้องใช้เงินทุนสูงและเทคโนโลยีทันสมัย แต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐอย่างต่อเนืองจริงจัง ซึ่งปัจจุบันต่างประเทศมักออกค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยให้นักวิจัยไทย และการจดลิขสิทธิ์สิ่งทีค้นพบมักตกเป็นของต่างชาติด้วยเช่นกัน⁵ ดังนั้น ถ้าต้องการสร้างมาตรฐานของงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรอย่างจริงจัง ต้องมีการเชื่อมโยงกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีจากการวิจัย การผลิต และการจัดจำหน่าย ไปยังภาคเอกชนให้ผลิตออกมาสู้กับผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศได้ การที่สมุนไพรแต่ละชนิดต้องใช้เงินทุนสูงและเวลานาน หากขาดการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจังในการเป็นผู้นำในงานวิจัย การพัฒนาจะช้ามาก เพราะภาคเอกชนของไทยยังไม่มี ความเข้มแข็งเพียงพอในการพัฒนาและวิจัยสมุนไพรที่จะสู้กับประเทศที่พัฒนาแล้วได้

ปัจจุบันภาครัฐบาลและเอกชนได้พยายามพัฒนาสมุนไพรไทยซึ่งมีอยู่จำนวนมากให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากธรรมชาติจากต่างประเทศ เช่น องค์การเภสัชกรรมซึ่งเป็นองค์กรที่มีทีมงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ ร้านไทซึ่งพยายามจัดทำเป็นแฟรนไชส์ของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด บริษัทชาวละอที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในร้านขายยาและเริ่มจำหน่ายทาง Internet รวมทั้งชมรมสมุนไพรในจังหวัดต่างๆเช่น ชมรมรักษ์สมุนไพรลำปางก็ได้พัฒนาสมุนไพรในท้องถิ่นออกจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ ซึ่งกระแสดความต้องการของตลาดถูกกระตุ้นโดย การให้ข่าวและการให้ความรู้โดยนักวิชาการของไทย ทางสื่อ

⁴ เรื่องเดียวกัน . หน้า 145

⁵ ดวงแก้ว ผุงเพิ่มตระกูล. “ตลาดสมุนไพรสายปึก” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 5 ม.ค.2543. หน้า 7

โทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับประโยชน์และความปลอดภัยของสมุนไพร ปัจจุบันองค์การเภสัชกรรม ได้พัฒนาสมุนไพรไทยให้ได้มาตรฐานสากลออกจำหน่าย⁶ ดังนี้

1. สมุนไพรแอนเจลิซิน (Angelisin) สรรพคุณ ทำให้มดลูกบีบตัวเป็นปกติ ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ขับสารพิษ เพิ่มการทำงานของตับ บำรุงเลือด เหมาะสำหรับสตรีวัยหมดประจำเดือน ขนาดบรรจุ ขวดละ 120 เม็ด ราคา 480 บาท
2. สมุนไพรซิมีราฟ (Cimiraf) สรรพคุณ ลดอาการร้อนวูบวาบ ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และด้านการอักเสบ ขนาดบรรจุ ขวดละ 120 เม็ด ราคา 360 บาท
3. สมุนไพรฟลาวาซอย (Flava Soy) สรรพคุณ บรรเทาอาการผิดปกติของหญิงวัยหมดประจำเดือน ลดคลอเลสเตอรอล ลดความแข็งของผนังหลอดเลือด ป้องกันโรคกระดูกพรุน ขนาดบรรจุ ขวดละ 60 แคปซูล ราคา 300 บาท
4. สมุนไพรเม็มโอจี (Mem-O-G) สรรพคุณ เป็นสารสกัดจากใบแป๊ะก๊วย ใช้บำรุงสมอง ช่วยให้เลือดไปเลี้ยงสมองมากขึ้น ขนาดบรรจุ ขวดละ 60 เม็ด ราคา 450 บาท
5. สมุนไพรคาลมาโก (Calmago) สรรพคุณเป็นผงใบชี่เหล็ก ใช้คลายความวิตกกังวล สงบประสาท และช่วยให้นอนหลับ ขนาดบรรจุ ขวดละ 60 เม็ด ราคา 120 บาท
6. สมุนไพรโคไฟบริน (Chofibrin) สรรพคุณ เป็นสารสกัดของกระเทียม ลดคลอเลสเตอรอลในเลือด ป้องกันการจับตัวเป็นก้อนของเลือด ขนาดบรรจุ ขวดละ 60 เม็ด ราคา 275 บาท
7. ขมิ้นชันแคปซูล สรรพคุณ รับประทานบรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด แน่น ขนาดบรรจุ แผงละ 10 แคปซูล ราคา 10 บาท
8. ครีมว่านหางจระเข้ สรรพคุณ ทารักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ให้ความชุ่มชื้นแก่ผิว ขนาดบรรจุ หลอดละ 30 กรัม ราคา 40 บาท
9. ฟ้าทะลายโจรแคปซูล สรรพคุณ บรรเทาอาการเจ็บคอ ใช้หัด ทอนซิลอักเสบ หลอดลมอักเสบ ขนาดบรรจุ กล่องละ 100 แคปซูล ราคา 175 บาท
10. น้ำมันตะไคร้หอม สรรพคุณ ทาป้องกันยุงกัดได้นาน 5 ชั่วโมง ขนาดบรรจุ ขวดละ 100 มิลลิลิตร ราคา 110 บาท
11. ครีมพญาฮอ สรรพคุณ ทารักษาโรคริม และ งูสวัด (ที่มีการติดเชื้อจากไวรัสประเภทเฮอร์ปีส์ ซิมเพล็กซ์ของผิวหนัง) ขนาดบรรจุ หลอดละ 5 กรัม ราคา 120 บาท
12. เจลพลูจินอล สรรพคุณ ทารักษาโรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อจุลินทรีย์ที่มีการอักเสบ และคันร่วมด้วย ขนาดบรรจุ หลอดละ 20 กรัม ราคา 75 บาท

⁶ ข้อมูลจากร้านขายยาสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2542 . สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่

13. ครีมไพลีจาชล สรรพคุณ บรรเทาอาการปวดเมื่อย ปวด บวม จากกล้ามเนื้ออักเสบ เคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ขนาดบรรจุ หลอดละ 30 กรัม ราคา 43 บาท
14. ยาขงมะขามแขก สรรพคุณ แก้ท้องผูก ราคาซองละ 11 บาท
15. ยาระบายมะขามแขกชนิดเม็ด สรรพคุณ แก้ท้องผูก ขนาดบรรจุซองละ 10 เม็ด ราคา ซองละ 4.5 บาท
16. ยาอมปราสาทมะแว้ง สรรพคุณ อมแก้ไอละลายเสมหะ แก้น้ำลายเหนียว บำรุงน้ำดี ขนาดบรรจุ ซองละ 20 เม็ด ราคา 10 บาท
17. เท็ดหลินจือสกัดชนิดเม็ด สรรพคุณ รับประทานเพื่อบำรุงร่างกาย ปรับร่างกายให้อยู่ในภาวะสมดุลและช่วยชลอความแก่ ขนาดบรรจุ ขวดละ 30 เม็ด ราคา 495 บาท
18. เจลพริก สรรพคุณ ทาภายนอกแก้ปวด ระวังอาการปวดเนื่องจากปลายประสาทอักเสบ เช่นปวดที่ปลายมือ ปลายเท้า ปวดแผลผ่าตัด นอกจากนี้ยังระวังอาการคันอย่างรุนแรง อาการปวดกล้ามเนื้อและข้อต่อต่างๆของร่างกาย ขนาดบรรจุ หลอดละ 30 กรัม ราคา 80 บาท
19. ครีมใบบัวบก สรรพคุณ ทาป้องกันและลดการเกิดรอยแผลเป็น ลดการคันจากการขยายตัวของผิว เพิ่มความยืดหยุ่นของผิวและหล่อเลี้ยงความชุ่มชื้นให้เซลล์ผิวไม่แตกตาย ขนาดบรรจุ หลอดละ 20 กรัม ราคา 75 บาท
20. น้ำยาบ้วนปากใบฝรั่ง สรรพคุณ มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อเสมาน ดับกลิ่นปาก กลิ่นคาว ช่วยลดการอักเสบและปวดในช่องปาก ขนาดบรรจุ ก่องละ 10 ซองราคา 150 บาท

จากสภาวะตลาดในปัจจุบัน คนในสังคมเมือง นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากธรรมชาติกันมากขึ้นและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก วิถีชีวิตที่รีบเร่ง ความเครียดจากงาน รวมถึงการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การรณรงค์จากภาครัฐและเอกชนให้หันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น แนวทางการรักษาโรคโดยใช้สารจากธรรมชาติในการสร้างความต้านทานโรคร้ายต่างๆเป็นที่ยอมรับทางการแพทย์และประชาชนทั่วไปมากขึ้น รวมถึงประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ก็นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากธรรมชาติกันมากขึ้นเช่นกัน ทำให้บริษัทต่างๆให้ความสำคัญในการขยายธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคเหนือ ผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง มีประชากรมากถึง 1.582 ล้านคน⁷และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรจากการโยกย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดอื่นมาอาศัยที่จังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น การให้ข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรมและการให้ความรู้โดยนักวิชาการทางสื่อ โทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ต่างๆได้รับการตอบสนองที่ดีจากผู้บริโภคและมีความต้องการซื้อจากผู้บริโภคหลายกลุ่มที่มีกำลัง

⁷ ข้อมูลปี 2541 . สำนักงานสถิติ จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อแตกต่างกัน เช่น คนมีฐานะดี คนชั้นกลางที่รับราชการหรือทำงานบริษัท กลุ่มแม่บ้าน ที่ได้รับข่าวสารและสนใจดูแลรักษาสุขภาพ แต่การซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวหายาก เนื่องจากร้านขายยาจำนวนมากในจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยขององค์การเภสัชกรรมจัดจำหน่าย ทั้งที่มีสาขาขององค์การเภสัชกรรมอยู่ที่อำเภอหางดง และมีตัวแทนจำหน่ายอยู่ที่ร้านขายยาจิบอั้งตั้ง (ถนนช้างม้อย) และร้านขายยาขององค์การที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งผู้ประกอบการร้านขายยาต้องไปติดต่อซื้อและชำระเงินสด สินค้าชำรุดเสียหายหรือหมดอายุเปลี่ยนคืนไม่ได้ และสินค้าไม่ครบ และหาที่จ่อครดยาก ซึ่งเป็นปัญหาการตลาดด้านการจัดจำหน่ายที่ทำให้ร้านขายยาจำนวนมากเลือกที่จะขายผลิตภัณฑ์ของบริษัทอื่นที่มีข้อเสนอที่ดีกว่าซึ่งมักเป็นบริษัทเอกชนที่ขายผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ เช่นบริษัทเมกกะ โปรดัก จำหน่ายผลิตภัณฑ์ PASSIFLORA ช่วยให้หลับแทนสมุนไพรคาโลมาโกจากโบฮีเลีย เมื่อเปรียบเทียบราคาพบว่า PASSIFLORA ขนาดบรรจุ 30 แคปซูล ราคา 350 บาท แพงกว่าสมุนไพรคาโลมาโกจากโบฮีเลียขนาดบรรจุ 60 แคปซูล ราคา 120 บาท บริษัทนิเซียจำหน่าย KYOLIC101 กระเทียมสกัดที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ขนาดบรรจุ 100 แคปซูล ราคา 790 บาท แพงกว่าสมุนไพรโคไฟบริน ขนาด 60 เม็ด ราคา 275 บาท เป็นต้น

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ร้านขายยาที่เป็นสาขาจากกรุงเทพฯ ได้แก่ ร้านขายยาในห้างแม็คโคร ร้านขายยาบูทส์ ร้านขายยาวัตสัน มีผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยขององค์การเภสัชกรรมจำหน่าย แต่ร้านขายยาที่มีผู้ประกอบการเป็นคนเชียงใหม่จำนวนมากไม่มีผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจำหน่าย ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่ผู้บริโภคเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาตลาดและการแข่งขันทางการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญ คือ ร้านขายยา ซึ่งผู้บริโภคจะได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โดยเภสัชกรเจ้าของร้าน ทำให้บริษัทต่างๆพยายามนำผลิตภัณฑ์เข้าจำหน่ายในช่องทางนี้ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเชื่อถือและยอมรับในผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านขายยาต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อองค์การเภสัชกรรมและผู้ผลิตสมุนไพรที่สนใจจะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงส่วนประสมทางการตลาดอันจะช่วยให้สามารถขยายช่องทางการจัดจำหน่ายไปยังร้านขายยาและแข่งขันกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากธรรมชาติจากต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านขายยาต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านขายยาข้อร้องเรียนด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ ผู้ผลิต และ ผู้จัดจำหน่ายในการปรับปรุงกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดเพื่อสามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ